

Enheten för planfrågor
Helena Purmonen
010-223 15 19

Täby kommun
Stadsbyggnadsnämnden
183 80 Täby

Detaljplan för fastigheten Hagby 8:16 m.fl., Hagby, Täby kommun

Kommunens ärendenummer SBN 75/2014-20

Ett förslag till detaljplan, upprättat i januari 2014, har översänts till Länsstyrelsen för samråd enligt 5 kap. 11 § plan- och bygglagen (2010:900), PBL.

Tidigare programområde omfattade både SÖRABs och EONs verksamheter. Denna detaljplan, etapp 1, ska i första hand möjliggöra uppförande av kraftvärmeanläggning och flytt av kompostanläggning samt upplag.

Länsstyrelsen har tidigare lämnat ett yttrande över ett första programförslag, december 2009. Därefter har kommunen inkommit med ett nytt program som innebar en utökning av programområdet öster ut och som Länsstyrelsen lämnade ett yttrande på december 2013.

Verksamheten inom planområdet är tillståndspliktig enligt miljöbalken.

Enligt 5 kap. 14 § PBL ska Länsstyrelsen under samrådet bl.a. särskilt ta till vara och samordna statens intressen, ge råd om tillämpningen av 2 kap., verka för att riksintressen tillgodoses, att miljökvalitetsnormer följs. Vidare ska Länsstyrelsen särskilt verka för att sådana frågor om användningen av mark- och vattenområden som angår flera kommuner samordnas på ett lämpligt sätt samt att bebyggelse m.m. inte blir olämplig med hänsyn till människors hälsa eller säkerhet eller till risken för olyckor, översvämning eller erosion.

Länsstyrelsens synpunkter

Länsstyrelsen kan på nuvarande underlag inte bedöma om den planerade anläggningen blir lämplig med avseende på hälsa och säkerhet och påverkan på riksintresset för kulturmiljö.

Prövningsgrunder enligt 11 kap. 10§ PBL

Synpunkterna nedan syftar till att ge kommunen underlag, råd och synpunkter inför bearbetning av planförslaget. Kommunen får på så sätt möjlighet att förtydliga och/eller komplettera planförslaget så att ett statligt ingripande enligt 11 kap 10§ PBL kan undvikas.

Riksintresse kulturmiljö

Planförslaget ligger inom ett område av riksintresse för kulturmiljövården enl. 3 kap 6§ miljöbalken, Skålhamravägen (AB71). Riksintresseområdet berör flera

Datum
2014-06-04

Beteckning
4021-10939-2014

kommuner. Miljöbalkens bestämmelse innebär att området ska skyddas mot åtgärder som kan påtagligt skada kulturmiljön.

Denna del av riksintresseområdet med värdekärnor av forntida kommunikationsstråk, Skålhamravägen, odlingslandskap med lång historisk kontinuitet. Området har sina rötter i en forntida stormannabygd, som idag uttrycks genom ett stort antal fornlämningar, öppna och varierade landskapsavsnitt med ålderdomliga gårdslägen. Det varierade odlingslandskapet bär på en stark historisk närvaro, och är ett av landets mest runstenstäta områden.

I samband med tidigare programsamråd framförde Länsstyrelsen att ytterligare utredningar kring påverkan på riksintresset kulturmiljö behövde tas fram. Kommunen har inför nuvarande samråd tagit fram en kulturmiljöanalys och en landskapsanalys, vilket är positivt. I landskapsanalysen har även den visuella påverkan redovisats. Länsstyrelsen anser att kulturanalysen närmare beskriver också riksintresset för kulturmiljövärden. Tillsammans med landskapsanalysen (och besök på platsen) ligger den till grund för Länsstyrelsens bedömning.

Kraftvärmeanläggningen föreslås placeras inom den del av riksintresset som berör flera landskapsrum, siktstråk och ligger i öster nära ett parti av den forntida vägsträckningen, Skålhamravägen. Projektets inverkan ska också bedömas med hänsyn till att kulturmiljön idag påverkas av Norrortsleden och Hagby avfallsanläggning.

Av den kulturmiljöanalys som kommunen tagit fram framgår att trots landskapsanpassad design och förebyggande åtgärder skulle den föreslagna kraftvärmeanläggningen resultera i en hög påverkan på kulturmiljön i vissa utblickar lokalt och på större avstånd. Detta genom att byggnadernas höjd och volym påverkar upplevelsen av landskapsbilden, det åldriga kommunikationssystemet och runstensmiljöerna inom besöksområdet Runriket. Miljöns värdekärnor bedöms skadas och att viktiga samband och strukturer går förlorade.

Skalan på högsta byggnadskropparna, som enligt planförslaget får bli ca 65 meter höga med skorstenar på ca 80 meter, gör att anläggningen får konsekvenser för upplevelsen av det historiska landskapet både lokalt och på längre avstånd. I det sistnämnda fallet inverkar byggnadssiluetten på mer känsliga partier av kulturlandskapet, som idag inte är påverkad av Norrortsleden och Hagbyavfallsanläggning.

Länsstyrelsen bedömer att det i första hand är inslag i anläggningen, så som högdelen med panna och ackumulatortank som leder till negativa konsekvenser för landskapsbilden och för upplevelsevärdena inom riksintresset. Men även byggnadskropparnas allmänt storskaliga/klumpiga arkitektur bidrar, till att förstärka anläggningens avvikande framtoning i det mjukt formade landskapet. Höjden och den kraftfulla byggnadsmassan är problematisk från riksintressesynpunkt, och då främst för dess upplevelsevärden.

Tidigare samråd med Länsstyrelsen har lett till att de högsta byggnaderna nu föreslås i ett läge längre bort från Skålhamravägen och från de mest känsliga landskapsavsnitten, vilket är positivt. Anläggningen kommer dock, så som man be-

Datum
2014-06-04

Beteckning
4021-10939-2014

skriver i landskapsanalysen, bli fullt synliga från exempelvis Roslagsleden (Hagby ridskola) och Frestavägen (Lisby) och påverkan på landskapsbilden/kulturmiljön bedöms där kunna bli hög.

Länsstyrelsen anser att en fullt utbyggd anläggning, som planförslaget anger, inte går att förena med riksintresset för kulturmiljövården och kan därför komma att påtagligt skada riksintresse för kulturmiljövården.

Länsstyrelsen har noterat att anläggningens inverkan på kulturmiljön av riksintresse inte närmare hanterats i den lokaliseringsutredning som genomförts. I den redovisas Hagby som det mest lämpliga. Övriga alternativ bedöms vara mindre lämpliga, detta trots att det planerade anläggningsområdet till stor del ligger inom riksintresse för kulturmiljö. Länsstyrelsen saknar ett resonemang kring vilka avvägningar och värdering som gjorts mellan de olika intressena, så som kulturmiljö, ekonomi, etc. Den värdering av undersökta alternativa lägen som görs i miljökonsekvensbeskrivningen behöver därför kompletteras.

Länsstyrelsen anser att planförslaget i sin helhet behöver omstuderas. Utifrån riksintressesynpunkt är höjden och arkitekturen det mest problematiska, varför man bör eftersträva lägre byggnadsvolymer och mer varierad arkitektur.

För att tona ner intrycket av anläggningen i landskapsbilden, inte minst på längre håll, är det av betydelse att fasadernas materialkaraktär och färgsättning hålls dämpad. De stora väggytorna måste ha en matt, icke glänsande karaktär samt färgsättas i en skala som ansluter sig till landskapet och dess vegetation. Det är då betydelsefullt att kulörstyrkan/kulörtheten dämpas. De högre byggnadsdelarna har föreslagits få en himmelsvit kulör, något som i ett grönområde ändå innebär en markant kontrastverkan.

Sammantaget bedömer Länsstyrelsen att en bättre anpassad anläggning, med bland annat lägre och smäckrare och till landskapet mer anpassade byggnadsvolymer än de nu föreslagna, skulle kunna godtas med hänsyn till riksintresset kulturmiljö.

Som framgår ovan behöver anläggningens proportioner, utformning och färgsättning studeras djupare för att minska anläggningens inverkan på omgivningen till en acceptabel nivå. Länsstyrelsen föreslår ytterligare dialog om ett bearbetat förslag innan ett slutligt planförslag tas fram.

Trädplanteringar föreslås för att tona ner intrycket lokalt, samt för att kompensera värdefull vegetation. Detta är positivt, men Länsstyrelsen anser att ridån längs med Norrortsleden inte ska sträcka sig ända fram till Skålhamravägen, eftersom det inkräktar på öppenheten kring den historiska vägen. Detta utesluter dock inte att enskilda karaktärsträd planteras.

Även utformningen av dagvattendammen har betydelse för att inte bli ett avvikande inslag i odlingslandskapet. Länsstyrelsen anser att det vore önskvärt om möjligt, att hitta en annan lokalisering för att bibehålla det orörda odlingslandskapet i denna del av planområdet.

Datum
2014-06-04

Beteckning
4021-10939-2014

När Norrortsleden byggdes gjordes stora och kostsamma anpassningar av vägen för att minimera en negativ inverkan på omgivningen. I samband med planeringen av Norrortsleden togs särskilda riktlinjer för vägens närområde fram gemensamt av berörda kommuner, dåvarande Vägverket och Länsstyrelsen. De redovisas i Vägverkets publikation[1]. Kostsamma anpassningar av vägen gjordes för att minimera den negativa inverkan på omgivningen så som det öppna och småskaliga kulturlandskapet norr och söder om Norrortsleden. Landskapsrum framhålls särskilt som en viktig del i trafikantupplevelsen längs Norrortsleden.

Fornlämningar inom planområdet

Endast ett fåtal fornlämningar har konstaterats inom tänkt planområde. Dessa kommer att bevaras och skyddas i form av naturmark. Det är dock viktigt att de tydligt markeras i plankartan, gärna även med angivande av fornlämningsnummer, och att kartan kompletteras med informationsruta som innehåller information om kulturmiljölagens bestämmelser vad som gäller för fornlämningarna.

Miljö kvalitetsnormer för vatten

Av 2 kap 10 § plan- och bygglagen följer att miljö kvalitetsnormer enligt 5 kap miljöbalken ska följas vid planläggning. Miljö kvalitetsnormer för vatten ska därmed beaktas i såväl översiktsplan som detaljplan. Detaljplanen berör vattenförekomsten Stora Värtan, vars preliminära status idag är måttlig ekologisk status (arbetsmaterial nov 2013) samt ej god kemisk status gällande kvicksilver (arbetsmaterial jan 2014). Enligt gällande miljö kvalitetsnorm ska Stora Värtan ha uppnått god ekologisk status år 2021. Av 5 kap 3 § miljöbalken följer att såväl myndigheter som kommuner ansvarar för att miljö kvalitetsnormer följs.

Till planen hör en recipientbedömning för utsläpp av process- och dagvatten från planerad kraftvärmeanläggning. Där framgår att tillförseln av renat process- och dagvatten från anläggningen innebär en ökad belastning på recipienten och vattenförekomsten Stora Värtan. Påverkan är dock liten och kommunen har bedömt att MKN kan följas. Länsstyrelsen anser att kommunen behöver tydliggöra vilka förutsättningar som legat till grund för bedömningen att miljö kvalitetsnormen för Stora Värtan kan följas. I redovisningen och motiveringen kan planeringsförutsättningar utanför planområdet ingå för att tydliggöra helhetsbilden och eventuella kumulativa effekter inom avrinningsområdet. Det gäller t.ex. dagvattenåtgärder som behöver vidtas utanför aktuellt planområde, åtgärdsprogram för berörd vattenförekomst och avtal och tillstånd enligt annan lagstiftning. Det behöver dock tydligt framgå vad som regleras i nu aktuell detaljplan och vad som endast utgör planeringsförutsättning till detaljplanen. Om ett genomförande av detaljplanen förutsätter att dagvattenåtgärder vidtas utanför planområdet, behöver kommunen redogöra för hur genomförandet av dessa åtgärder säkerställs. Länsstyrelsen anser generellt att ambitionen alltid ska vara att dagvatten i största möjliga mån ska omhändertas lokalt (infiltration/fördröjning och rening), för att totalt sett minska belastningen på våra vattenförekomster.

Datum
2014-06-04

Beteckning
4021-10939-2014

Hälsa och säkerhet

Risker

Risken för människors hälsa och säkerhet- och olyckor har i samrådshandlingarna hanterats sparsamt.

Riskaspekterna bör redovisas i detaljplanen men även inom ramen av miljötillståndet. Även om majoriteten av åtgärderna regleras i miljötillståndet finnas det saker som är förutsättningar som bör regleras i detaljplanen på plankartan. Kommunen bör inför granskningsskedet göra en utförligare beskrivning av riskerna med anläggningen. Dels inom detaljplanen men även hur verksamheten påverkar omgivningen (ex. närliggande bostäder) och om någon av dessa åtgärder behöver regleras i detaljplaneskedet.

Både planbeskrivning och tillhörande MKB (Miljökraft 2014-01-26) tar upp vissa riskaspekter men beskriver inga åtgärder. I Miljöriskanalysen för E.ON (ÅF 2014-03-21) beskrivs mer detaljerat hur riskbilden ser ut. Denna analys behöver kommunen beskriva och ta ställning till inom ramen av detaljplanearbetet. I och med att en detaljplan vinner laga kraft ska marken vara lämplig för den användning som planen anger. Alla utredningar som behövs för att säkerställa detta måste ha genomförts innan planen antas.

Hantering av farligt gods på området liksom förebyggande och skadeavhjälpande åtgärder mot brand i kompost och bränslehögar behöver beskrivas. Om det finns behov av att i detaljplanen föreskriva säkerhetsavstånd mellan högar eller antal högar av bränsle/kompost eller reglera ett minsta avstånd inom området mot staket så att man kan bevaka uppkomsten och hantera värmeökningar och uppkomna bränder från alla håll, ska detta framgå och regleras. Släckvatten kommer att behövas inom anläggningen och i samrådshandlingarna finns ett område reglerat för brandvattentankar och tryckstegringsstation. Av planbeskrivningen bör det framgå önskad kapacitet på tillflödet av brandvatten. Även behov av uppsamlingsdamm för omhändertagande av släckvatten som kan vara miljöfarligt bör framgå och eventuellt redovisas på plankartan.

Frågor gällande brandbekämpning samråds lämpligen med Räddningstjänsten.

Buller

På komposthanteringsytan planerar SÖRAB bränslekrossning kampanjvis. Kampanjerna bedöms pågå från några dagar upp till en vecka ett antal gånger per år. Det är alltså en begränsad verksamhet under relativt korta och få perioder per år. Med bullerskyddsåtgärder beräknas SÖRABs bränslekrossning under dessa kampanjer klara det dimensionerande riktvärdet för dag, 50 dBA, vid mest utsatta bostäderna. Åtgärderna kan bestå av fasta eller mobila bullerskydd. På plankartan har en bestämmelse "vall" föreslagits. Däremot framgår det inte i handlingar hur det är tänkt att den ska fungera. Planbestämmelsen bör även kompletteras med vad bullerreduceringen ska innebära, d.v.s. så att riktvärdena vid bostäderna inte överskrids.

Datum
2014-06-04

Beteckning
4021-10939-2014

Kraftledning- riksintresse enligt miljöbalken

Inom ramen för projektet Stockholms Ström utreder Svenska Kraftnät en ny struktur för hela Stockholmsregionens eldistributionsnät. I den västra delen av planområdet passerar en befintlig högspänningsledning (Svenska kraftnät en 220 kV). Kraftledningen inom västra delen av aktuellt planområde ingår i ledningsnät som är av regionalt intresse och av riksintresse för energidistribution. Enligt 3 kap 8§ miljöbalken ska områden och anläggningar som är av riksintresse skyddas mot åtgärder som kan påtagligt försvåra tillkomsten eller utnyttjandet av anläggningarna. Inom ramen för projektet Stockholms Ström planeras den att rivas, dock tidigast 2015. Ett genomförande av föreslagen exploatering inom denna del, förutsätter att kraftledningen flyttats. Om detaljplanen fullföljs med denna utformning blir möjligheten att genomföra planen beroende av en omständighet som inte markägare/exploatör eller kommunen ensam rör över, vilket inte är lämpligt.

Svenska Kraftnät påtalar i sitt yttrande 2014-03-31 att ledningen inte med säkerhet kan komma att rivas 2015. Planförslaget är framtaget utifrån att ledningen inte längre är kvar på platsen och svenska kraftnät anser att deras anläggning inte tagits i beaktande.

Länsstyrelsen konstaterar sammanfattningsvis att det idag saknas förutsättningar att fullfölja planläggningen i denna del. Om detaljplan antas med nuvarande utformning, kan ett genomförande av planen innebära att ett mellankommunalt intresse av energiförsörjning och riksintresse enligt 3 kap 8§ MB kan komma att påtagligt skadas. Det åligger då Länsstyrelsen att pröva kommunens antagandebeslut.

Råd om tillämpningen av 2 kap. PBL

Nedan följer Länsstyrelsens råd och synpunkter på planens lämplighet utifrån de allmänna intressena som följer av 2 kap. PBL.

Naturmiljö

En landskapsanalys har tagits fram för aktuellt planområde, vilken visar på landskapets höga rekreations-, kultur- och naturvärden som har bedömts både på regional- och nationell nivå.

Av miljökonsekvensbeskrivningen framgår att planen har utformats för att begränsa påverkan på ekmiljöer och åkerholmar, men både ekmiljöer och åkerholmar kommer att påverkas. Vidare anges att åtgärder har vidtagits för att minimera risken att påverka skogsområden i planens närhet som Skogsstyrelsen utpekat som naturvärdesobjekt. Det vore önskvärt att dessa resonemang utvecklades i planbeskrivningen, så att det tydligt beskrivs på vilket sätt planen har anpassats, samt vilka skyddsåtgärder som kommer vidtagas.

En åtgärd som beskrivs för att skydda ekmiljöerna är att ett s.k. respektavstånd upprätthålls mellan kompostanläggning/upplag och skogsbryn. Det är viktigt att bibehålla denna skyddszon under såväl anläggningstid som efter utbyggnaden.

Datum
2014-06-04

Beteckning
4021-10939-2014

Solinstrålningen mot skogsbrynet bör inte skymmas av komposthögar och förekommande buskskikt bibehålls i brynet. Sannolikt kommer brynet påverkas av damm från anläggningen, vilket kan vara svårt att undvika. Föreslaget respektavstånd om 10 meter bedöms vara ett minimiavstånd som bör mätas från trädkronorna. För att förtydliga plankartan i detta avseende skulle naturmarken även förslagsvis kunna kompletteras med egenskapen skydd.

Åkerholmar (max 0,5 ha stora) omfattas av det generella biotopskyddet enligt 7 kap 11 § MB. Inom biotopskyddsområden får man inte bedriva verksamhet eller vidta en åtgärd som kan skada naturmiljön. Biotopskyddslagstiftningen innebär att dispens krävs när den jordbruksmark som omger åkerholmen/biotopen planläggs och/eller tas i anspråk för annat ändamål. För att kunna få dispens ska det finnas särskilda skäl. Dispens måste sökas hos Länsstyrelsen om man planerar att ta bort åkerholmarna, och bör även sökas när jordbruksmarken som omger åkerholmarna planläggs för annat ändamål. Av planbeskrivningen bör det tydligt framgå vilka åkerholmar som avses bevaras och vilka som avses tas bort.

Vad gäller överensstämmelse med de nationella miljö kvalitetsmålen bör även ett rikt odlingslandskap behandlas. Planen medför en påverkan på odlingslandskapet genom att åkermark ianspråk tas för annat ändamål samt att småbiotoper i form av åkerholmar påverkas eller tas bort helt och hållet.

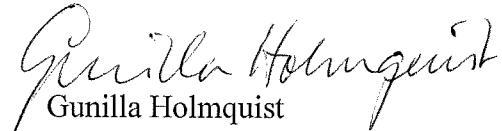
Miljökonsekvensbeskrivning

Syftet med en miljöbedömning är att integrera miljöaspekter i planen så att en hållbar utveckling främjas (6 kap 11 § miljöbalken). MKB:n utgör ett underlagsmaterial för detaljplanen. Avsikten är att under planarbetet synliggöra konsekvenser och integrera miljöaspekter i planen. Inför detaljplanens antagande ska miljöbedömningen kompletteras med en särskild sammanställning som redogör för hur miljöaspekterna hanterats i detaljplanen, hur MKB:n och samrådssynpunkter har beaktats, skälen till att planen antas istället för alternativ som varit föremål för överväganden, och de åtgärder som avses vidtas för uppföljning och övervakning av den betydande miljöpåverkan som genomförandet av planen medför (6 kap 16 § miljöbalken). Genomförandet av åtgärder och ansvar för kontroll och uppföljning som inte kan regleras i detaljplanen, beslutas av kommunen i särskild ordning, lämpligen i anslutning till att planen antas.

Parallellt med att arbeta fram en detaljplan för området pågår en tillståndsansökan för nyetablering av kraftvärmeanläggningen och biogasanläggningen enligt 6 kap. miljöbalken. En ansökan har lämnats in till domstolen i april 2014. Inom ramen för tillståndsprocessen tas också en MKB fram. I prövningen enligt miljöbalken är det den tillståndspliktiga verksamheten och dess lokalisering som prövas medan plan- och bygglagen reglerar mark- och vattenanvändningen. Kommunen har därför valt att, i den MKB som följer med planen, översiktligt beskriva konsekvenserna för planerad markanvändning. Villkor för verksamheten vad gäller luft, buller, lukt och påverkan på recipient föreslås detaljregleras i det miljö tillstånd med tillhörande MKB som krävs enligt miljöbalken.

Datum
2014-06-04

Beteckning
4021-10939-2014

Gunilla Holmquist
Samhällsbyggnadsdirektör

Helena Purmonen
Planhandläggare

Kopia: pärmen

Kopia via mail: SB (GH), SBp (HS, HP), SBsb (AS), SBk (JA, SA), Mp, Ms (AB),
My(Mk), Mn (EN), Trafikverket, SL